

היום נלמד בעזרת ה':

פסחים דף צו

בעי רב יוסף: כאשר פסח קרב בטומאה - מה הדין אם עברו הטמאים ואכלו את האימורים של הקרבן (שהם החלקים העומדים להקרבה כגון כליות), האם מלבד האיסור של זר לאכול קודש, יעברו גם על איסור אכילת קודש בטומאה או לא?

בעי רבי זירא: היכן הקריבו את אימורי פסח מצריים, והרי לא היה במצריים מזבח? הגמרא פושטת שבאמת לא הקריבו אותם אלא צלו אותם (= 'שויסקי') ואכלו אותם.

משנה: בפסח מצריים היו דינים מיוחדים שאינם נוהגים בפסח דורות: **א.** הפרשה לשם פסח מ' ניסן. **ב.** הזאה מדמו באגודת אזוב על המשקוף ושתי המזוזות. **ג.** אכילה בחיפזון - במהירות. **ד.** בלילה אחד (יבואר בגמרא).

גמרא: פסח דורות אינו טעון הפרשה מ' ניסן, כי הפסוק ממעט דווקא 'בעשור לחודש הזה ויקחו' ואין צריך לקחת לדורות.

מצאנו פסוק נוסף שיש בו מיעוט 'הזה', אבל אי אפשר לדרוש אותו ככ"ל: 'והיה לכם למשמרת עד ארבעה עשר יום' שצריך לבקר את הפסח ממום ארבעה ימים - 'לחודש הזה'. ובכל אופן דין ביקור נוהג בכל הקרבנות, מכיון שלומדים מקרבן תמיד בגזירה שווה מפסח. בנוסף, יש לימוד מיוחד לפסח דורות שנוהג כמו פסח מצריים 'ועבדת את העבודה הזאת בחודש הזה' – שכל ההקרבות של הפסח בחודש הזה לדורות, יהיו כמו הפסח הזה של מצריים.

משכך המיעוט של 'הזה' מביקור מום - נאמר על פסח-שני לדורות, הדומה לפסח ראשון שבמצריים ששניהם נוהגים רק יום אחד (ואילו פסח ראשון לדורות נוהג שבעה ימים).

ישנו פסוק נוסף המלמד על אכילת הפסח בלילה 'ואכלו.. בלילה הזה'. ושוב אי אפשר למעט פסח דורות (בגלל הלימוד של 'ועבדת וכו'), אלא בא ללמד על זמן אכילת הפסח כפי שנחלקו בדבר רבי אליעזר בן עזריה ורבי עקיבא: האם נאכל רק עד חצות או כל הלילה.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור

052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

הגמרא ממשיכה להביא פסוקים שיש בהם מיעוט של 'בו' בפסח – ולא בדבר אחר, וכאמור אי אפשר למעט פסח דורות, אלא ממעטים דברים אחרים.

ערל – הוא יהודי שאינו נימול.

בן ניכר – הוא יהודי מומר שנתנכרו מעשיו לאביו שבשמיים, הוא אסור באכילת פסח אבל מותר באכילת תרומה (אם הוא כהן טהור).

צריך לכתוב את שניהם שאסורים באכילת קרבן פסח, כי לכל אחד יש נקודת חידוש שאין בשני. ערל הוא מאוס בגלל הערלה שבגופו אבל ליבו שלם עם אביו שבשמים, ואילו משומד להיפך.

מילת זכריו ועבדיו מעכבת: שאם לא מל את בנו או עבד כנעני שלו אסור לו לאכול פסח, אבל מותר בתרומה.

'אל תאכלו ממנו נא': האיסור לאכול פסח 'נא' (=לא צלוי כל צורכו) נאמר גם לדורות, אבל המילה 'ממנו' באה ללמד בגזירה שווה על מעשר שני שעל אסור בו כמו בפסח.

פסח דורות נוהג כל שבעה: הגמרא מבארת שכוונת המשנה שאכילת הפסח במצריים ולדורות נוהגת רק לילה אחד, אבל איסור אכילת חמץ נהג בפסח מצרים רק יום אחד, ולדורות נוהג שבעה ימים.

משנה:

תמורה: מי שהיו לפניו בהמת עולה ובהמת חולין ואמר 'הרי זו תמורת זו', הדין שבהמת העולה נשארת כפי שהיתה קודם ובהמת החולין מקבלת את דין בהמת העולה. אבל תמורת פסח לא מקבלת דין של פסח אלא דין של שלמים (כדין 'מותר הפסח' שקרב שלמים), לפי שאי אפשר להקריבה לשם פסח שהרי אין אדם יכול להקריב שני פסחים.

אמר רבי יהושע: שמעתי מרבותי שיש תמורת פסח שקריבה לשלמים ויש תמורת פסח שלא קריבה לשלמים, אלא תרעה עד שיפול בה מום ותימכר ויביא בדמיה שלמים, אבל שכחתי איזה תקרב לשלמים ואיזה לא.

רבי עקיבא מפרש: הפסח שאבד והפריש אחר תחתיו, ונמצא הראשון לפני שחיטת השני, וכאשר הראשון היה לפנינו הוא שחט את השני, הראשון ירעה עד שיפול בו מום

וימכר ויביא בדמיו שלמים. לפי שהוא היה לפנינו בשעת שחיטה והוא נקבע בשם 'פסח', וכיון שהוא לא הקריב אותו אלא את השני הרי שהוא דחה אותו בידיים, ואין זה נקרא 'מותר הפסח' שקרב שלמים אלא 'פסח דחוי'. וכן הדין אם הוא המיר אותו - שתמורתו לא קריבה לשלמים אלא תרעה עד שיפול בה מום וכו'.

אבל אם הראשון נמצא לאחר שחיטת השני, הרי שהוא לא נדחה בידיים, אלא יקרב לשלמים כדין 'מותר הפסח'. וכן הדין אם הוא המיר אותו - שתמורתו קריבה לשלמים.

גמרא: קושיא: מדוע רבי יהושע אמר את דבריו לענין תמורה, והרי דין התמורה הוא כדין הפסח, וא"כ היה עליו לומר שיש 'פסח' קרב ויש 'פסח' שאינו קרב?

תירוץ: רבי יהושע בא לחדש לנו שיתכן שתמורת פסח תיקבע בשם 'פסח' ותידחה ולא תקרב בעצמה לשלמים, אלא תרעה עד שיפול בה מום ותימכר ויביא בדמיה שלמים.

איתמר: לדעת רבה - החילוק במשנה (שאמר ר"ע) הוא בדווקא בין אם הוא נמצא לפני השחיטה או לאחריה, ואפילו אם הוא היה עדיין אבוד בשעת חצות אם הוא נמצא לפני שחיטת השני הרי שהוא נקבע לשם 'פסח' ונדחה.

ולדעת רבי זירא - החילוק במשנה (שאמר ר"ע) הוא בין אם הוא נמצא לפני חצות או לאחר חצות, כלומר ששעת חצות היא קובעת אותו לשם 'פסח', ואם הוא נמצא לפני חצות הרי ששעת חצות קבעה אותו ל'פסח' והוא נדחה ע"י שחיטת השני, אבל אם הוא נמצא לאחר חצות אפילו לפני שחיטת השני, הרי שאינו נקבע בשם 'פסח' וממילא אינו נדחה ע"י שחיטת השני ואפשר להקריבו לשלמים.

למדנו בסיפא של המשנה (בדברי ר"ע) - שאם הראשון נמצא לאחר שחיטת השני, הרי שהוא יקרב לשלמים כדין 'מותר הפסח', וכן הדין שתמורתו קריבה לשלמים:

אמר (רבא) רבה: זה רק כאשר הראשון נמצא לאחר שחיטת השני וגם את התמורה הוא עשה לאחר שחיטת השני, אבל אם הראשון נמצא לפני שחיטת השני (שבשעת שחיטת השני הוא נדחה מפסח), ואת התמורה הוא עשה לאחר שחיטת השני, הרי שהתמורה לא קרבה אלא תרעה עד שיפול בה מום וכו', כיון שהתמורה באה מכח 'קדושה דחוויה' דהיינו מכח הקדושה של הראשון שנדחה מפסח.

לרבות את הפסח לאליה: בכל שאר הקרבנות הבאים מכבש כתוב שצריך להקריב את האליה עם האימורים, אבל בקרבן פסח לא כתוב במפורש שצריך להקריב את

(המשך בדף הבא ↓)

האימורים, אלא זה נלמד מהפסוק האמור לגבי בכור, ופסוק זה עומק גם בשור שלא מקריבים את האליה שלו, וממילא כשלומדים את הקרבת האימורים מבכור לומדים רק את האימורים שבשור (= ללא האליה), ולכן דורשים מ'כשב' לרבות שמקריבים את האליה בקרבן פסח. (**אליה** = השומן הרך שבזנבו של הכבש).

פסח שעברה שנתו: שעברה שנה מיום לידתו, והוא פסול לקרבן פסח.

יש שאומרים את דברי (רבא) רבה הנ"ל על הרישא של המשנה (בדברי ר"ע) - שהפסח שאבד והפריש אחר תחתיו, ונמצא הראשון לפני שחיטת השני, הראשון ירעה עד שיפול בו מום וכו' וכן הדין אם הוא המיר אותו:

אמר (רבא) רבה: זה רק כאשר הראשון נמצא לפני שחיטת השני וגם את התמורה הוא עשה לפני שחיטת השני, שכאשר הוא שחט את השני הוא דחה גם את הראשון וגם את תמורתו. אבל אם הראשון נמצא לפני שחיטת השני ואת התמורה הוא עשה לאחר שחיטת השני, הרי שהתמורה בעצמה קריבה לשלמים, כיון שהשחיטה קובעת קרבן בשם 'פסח' רק דבר שבשעת השחיטה היה קדוש וראוי להיקרב לשם פסח, אבל בהמה זו שבשעת שחיטת השני לא הייתה עדיין תמורת הפסח א"כ היא לא הייתה ראויה להיקרב לשם פסח וממילא השחיטה של השני לא קבעה אותה בשם 'פסח' והיא אינה נדחית.